

provincie **HOLLAND**
ZUID

GS brief aan Provinciale Staten

Contact:
M. Bus
070 – 441 7104
m.bus@pzh.nl

Postadres Provinciehuis
Postbus 90602
2509 LP Den Haag
T 070 - 441 66 11
www.zuid-holland.nl

Datum
Zie verzenddatum linksonder

Ons kenmerk

PZH-2018-642907232

Bijlagen

Aan Provinciale Staten

Onderwerp
Ervaringen Tarievenkader Openbaar Vervoer 2014

Geachte Statenleden,

Inleiding

U heeft aangegeven van gedachten te willen wisselen over de vraag of er aanleiding is voor een actualisatie van het vigerende Tarievenkader Openbaar Vervoer 2014. Met deze brief willen wij u informatie meegeven voor deze discussie.

In het coalitieakkoord hebben wij, in lijn met het Tarievenkader OV 2014, aangegeven dat betaalbaar openbaar vervoer (OV) onze prioriteit is. Dit betekent ten eerste dat wij willen dat de prijzen van het OV tijdens deze collegeperiode niet meer stijgen dan de inflatie. Tot op heden zijn de prijzen van het OV niet meer gestegen dan de inflatie. Ten tweede streven wij in het belang van de reiziger naar eenduidige abonnementen en kaartsoorten in heel Zuid-Holland. Met de introductie van het Regio abonnement en de komst van de Tourist Day Ticket hebben wij hier invulling aan gegeven.

In het tarievenkader worden de randvoorwaarden geformuleerd die Provinciale Staten (PS) stellen aan het door Gedeputeerde Staten (GS) te hanteren tarievenbeleid. Het tarievenkader OV vormt het uitgangspunt bij het door GS formuleren van de concessievoorschriften over de kilometertarieven en het regionale tariefassortiment. De vervoerder geeft hier een nadere invulling aan bij de inschrijving voor een concessie en het doen van de jaarlijkse tariefvoorstellen. Bij de beoordeling van de tariefvoorstellen gebruikt de provincie het tarievenkader als toetsingskader.

Tarievenkader OV 2014

Het Tarievenkader OV 2014 vormt de opvolger van het tarievenkader uit 2008. In dit eerdere tarievenkader lag het accent vooral op een opbrengst neutrale overgang naar de OV-chipkaart. In het Tarievenkader OV 2014 staat het reizigersbelang centraler.

De belangrijkste uitgangspunten uit het Tarievenkader OV 2014 zijn:

- De reiziger staat centraal en kan kiezen voor die producten die passen bij zijn voorkeuren en reisgedrag; hij kan soepel reizen in de OV-keten, waarbij zonder hindernissen kan worden overgestapt naar een vervoerder in andere concessies.
- De provincie onderscheidt drie belangrijke groepen van reizigers voor het tarievenbeleid: scholieren, forenzen / zakelijke reizigers en sociaal-recreatieve reizigers. Van de vervoerder wordt verwacht dat hij in zijn productassortiment rekening houdt met deze drie groepen.
- Veranderingen in het productassortiment zijn bij de introductie gemiddeld kostenneutraal of goedkoper op concessieniveau en voor individuele reizigers is er geen grotere prijsstijging dan 10%.
- De vervoerder is verplicht losse ritkaarten aan te bieden, waarvan de gemiddelde ritprijs ongeveer gelijk moet worden aan de gemiddelde ritprijs van het vigerende OV-chipkaart voltarief. Dit heeft geleid tot de afspraak met Arriva drie jaar lang de tarieven voor de wagenverkoop niet te indexeren. Deze afspraak loopt af per 1 januari 2019.
- De vervoerder kan naast het kilometertarief een andere grondslag kiezen voor het bepalen van de tarieven voor aanvullende producten, zoals een gebiedsgrondslag.
- Het kilometertarief in de concessies in Zuid-Holland reflecteert de verschillende aard van het openbaar vervoer in de concessies en hoeft om deze reden niet uniform te zijn.
- Het kilometertarief voor het Hoogwaardig Openbaar Vervoer (HOV) mag maximaal 30% hoger zijn dan het reguliere kilometertarief.
- De vervoerder heeft de mogelijkheid voor een scholierenkorting of een dalurenkorting.

Ervaringen met het Tarievenkader OV 2014

Concessies Hoeksche Waard / Goeree Overflakkee (HWGO)

Het Tarievenkader OV 2014 is bij de aanbesteding van de concessie HWGO voor de eerste maal gebruikt bij het formuleren van het Programma van Eisen. Connexxion won de aanbesteding en introduceerde het Regio Abonnement in deze concessie. Een assortimentswijziging kan zorgen voor grote individuele wijzigingen in de prijs van het openbaar vervoer. Met Provinciale Staten zijn in een technische sessie de te verwachten prijseffecten besproken, tegen de achtergrond van de bepaling in het Tarievenkader OV 2014 dat individuele reizigers er niet meer dan 10% op achteruit mogen gaan. Er is een second opinion op de te verwachten effecten uitgevoerd en er is een compensatieregeling ingesteld waar individuele reizigers gebruik van konden maken. Dit gezien de potentieel 3000 reizigers waarvoor dit volgens de berekeningen van toepassing had kunnen zijn. Uiteindelijk zijn er nauwelijks klachten over tarieven geweest en is er maar beperkt gebruik gemaakt van de compensatieregeling (ongeveer 20 aanvragen). Gedeputeerde Vermeulen heeft PS op 21 augustus 2015 geïnformeerd over de verwachte veranderingen op het gebied van tarieven bij de nieuwe concessie en de rol van het Tarievenkader OV 2014.

Opbrengstverantwoordelijkheid en het tarievenkader: bezwaar Arriva tegen tariefvaststelling 2017

Het uitgangspunt in de concessies van Zuid-Holland is dat de vervoerder opbrengstverantwoordelijk is en het ondernemersrisico draagt. Tegelijkertijd worden er in de concessievoorschriften en het Tarievenkader OV 2014 vanuit het belang van de reiziger beperkingen opgelegd aan de ondernemingsvrijheid, door de bepaling dat veranderingen in het tariefassortiment gemiddeld voor de reiziger kostenneutraal zijn.

Arriva heeft bezwaar gemaakt tegen het besluit van de provincie om bij de tariefvaststelling 2017 voor Zuid-Holland Noord (ZHN) en Drechtsteden, Alblasserwaard, Vijfheerenlanden (DAV) niet in te stemmen met een extra verhoging van het kilometertarief met 0,7 cent.

Arriva beriep zich hierbij (onder meer) op de beperking van haar ondernemersvrijheid. De bezwaarcommissie stelde Arriva in het ongelijk en constateerde (onder meer) dat deze verhoging niet kostenneutraal uitpakte voor de reizigers en hiermee in strijd is met het Tarievenkader OV 2014. GS hebben het bezwaar van Arriva ongegrond verklaard conform het advies van de bezwarencommissie. Dit besluit en het advies zijn ter kennisname aan PS gestuurd op 16 november 2017.

Wel is in het Tarievenkader OV 2014 de mogelijkheid opengelaten om in overleg nadere tariefafspraken te maken in het geval van onvoorziene externe omstandigheden die niet onder het ondernemersrisico vallen, hetgeen een continuering van een al langer bestaande werkwijze is. Zo heeft de provincie in 2013 ingestemd met een verhoging van het kilometertarief in ZHN van 5,4% boven de landelijke index, vanwege de constatering dat reizigers met de OV-chipkaart gemiddeld goedkoper uit waren dan voorheen met de strippenkaart.

Invoeren Regio Abonnement

Per 1 januari 2017 is naar aanleiding van Amendement 529 ook in de concessies ZHN en DAV het Regio Abonnement ingevoerd, waarbij het uitgangspunt uit het Tarievenkader OV 2014 is gehanteerd dat dit kostenneutraal dient te zijn voor individuele reizigers. Mede hierom is met Arriva afgesproken dat reizigers met een geldig Arriva abonnement in 2016 dit abonnement om deze reden nog kunnen verlengen tot en met 2018. Daarnaast is er nog € 400.000,- gereserveerd voor mogelijke toekomstige tariefschokken voor reizigers die nu gebruik maken van de verlengmogelijkheid. Aangezien dit een wens betrof van PS is de vervoerder gecompenseerd voor de kosten die hij hiervoor moest maken en voor de opbrengstendering, in totaal € 1,6 mln.

Naar aanleiding van de introductie van het Regio Abonnement kwamen er klachten van reizigers over de afschaffing van de Arriva reisproducten vanaf 2019. Onder andere de heer Koeleman heeft aan PS een petitie aangeboden over de gevolgen voor een groep dagelijkse reizigers tussen Alphen aan den Rijn en Schiphol met buslijn 370, die gebruik maakten van een Dalvrij reisproduct. GS hebben in hun reactie aan de heer Koeleman laten weten te begrijpen dat (uiteindelijke) afschaffing van het Dalvrij reisproduct een aanzienlijke stijging van de OV-kosten betekent, maar dat de huidige korting van ongeveer 70% niet realistisch is. GS willen namelijk het beschikbare budget voor het OV zo inzetten dat zoveel mogelijk mensen er gebruik van kunnen maken. In de huidige situatie wordt een erg hoog kortingspercentage aan een kleine groep reizigers gegeven. In de nieuwe situatie kan deze groep nog steeds met korting reizen (ongeveer 30%). De Staten zijn hierover op 6 juni 2017 geïnformeerd.

Relatie actualisatie Tarievenkader OV 2014 tot de voorgenomen aanbesteding concessie ZHN en Waterbus

Een aandachtspunt bij het herformuleren van uitgangspunten in het tarievenkader is de doorwerking in de lopende concessies. In beginsel wordt in de concessies verwezen naar 'het vigerende tarievenkader'. Echter kan de provincie in beginsel niet eenzijdig middels een nieuw tarievenkader wijzigingen laten doorwerken in lopende concessies die in strijd zijn met uitgangspunten die golden ten tijde van de aanbesteding van deze concessies.

In relatie tot de aanstaande voorbereidingen van de aanbesteding van de concessie ZHN en Waterbus is dit een punt van overweging. Het Tarievenkader OV 2014 werd vastgesteld tijdens de al lopende aanbesteding van de concessie HWGO. Een van de aanbevelingen uit de evaluatie van deze aanbesteding luidde dan ook dat het tarievenkader tijdig dient te worden vastgesteld. Indien Provinciale Staten overwegen te komen tot een actualisatie van het tarievenkader en dit willen laten doorwerken in de aanbestedingsdocumenten voor de concessie ZHN en Waterbus, dan dient deze actualisatie plaats te vinden voordat de aanbestedingsdocumenten voor de concessie ZHN en Waterbus worden vastgesteld.

Aangenomen moties en amendementen

Uw Stanen hebben de afgelopen periode verschillende initiatieven genomen in relatie tot de kilometertarieven.

Motie 723 Hillebrand (PvdA) onderzoek terugbrengen OV-tarieven naar prijspeil 2015

In deze Statenbreed gesteunde motie werd in juni 2017 gevraagd om te onderzoeken wat de financiële gevolgen en mogelijkheden zijn voor het terugbrengen van de OV-tarieven naar prijspeil 2015 voor de jaren 2018-2021. Op grond van het Tarievenkader OV 2014 dient de vervoerder voor een dergelijk besluit gecompenseerd te worden. Per brief van gedeputeerde Vermeulen van 26 september 2017 zijn de Staten geïnformeerd over de mogelijkheden en is er een indicatie gegeven van de te verwachten opbrengstderving door de vervoerders. Deze was becijferd op € 8,7 miljoen.

Motie 729 Van Aelst (SP) gelijktrekken OV tarieven provinciale concessies

In juni 2017 is Statenbreed ook motie 729 aangenomen met als doel het gelijk trekken van de reguliere en HOV kilometertarieven in de drie OV-concessies in Zuid-Holland. In het Tarievenkader OV 2014 staat geformuleerd dat de kilometertarieven niet uniform hoeven te zijn, maar u heeft hiermee een voorkeur uitgesproken voor een verdere uniformering. Als gevolg hiervan is het regulier en het HOV kilometertarief in ZHN per 1 januari 2018 verlaagd naar het prijsniveau van HWGO en DAV. De vervoerder wordt hiervoor gecompenseerd.

Amendement 578 Celik (PvdA) Verlaging tarieven OV

Op 8 november 2017 is bij de begrotingsbehandeling Statenbreed amendement 578 aangenomen, waarbij er voor de jaren 2018 en 2019 twee keer € 3,5 miljoen is gereserveerd voor het verlagen van de OV-tarieven naar minimaal het prijspeil 2015. GS hebben u recent geïnformeerd over de aanpak van het amendement.

Landelijke invloed op de OV-tarieven

Ook landelijke keuzes hebben invloed op de OV-tarieven. Een voorbeeld hiervan is een besluit vanuit het Rijk om de BTW te verhogen van 6% naar 9%. Dit heeft invloed op onze regionale tarieven. Reizigers zullen hierdoor meer voor het OV gaan betalen. Daarnaast kijken wij samen met de andere decentrale OV autoriteiten naar mogelijkheden om de kwaliteit van het OV te vergroten. Aan deze maatregelen zijn over het algemeen kosten verbonden en één van de mogelijkheden om dit te financieren is via het OV tarief. Wij streven er naar om extra financiering niet te bekostigen door een verhoging van het tarief, maar helemaal uit te sluiten is dit niet.

Tot slot

Wij hopen u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd over de ervaringen met het vigerend Tarievenkader OV 2014 en de initiatieven die uw Staten hebben genomen in relatie tot de OV-tarieven. Dit kan als achtergrondinformatie dienen voor de bespreking van het Tarievenkader OV 2014 door Provinciale Staten.

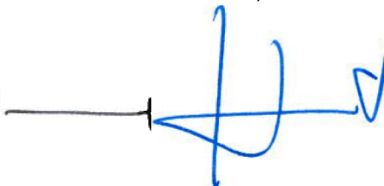
Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
secretaris,

voorzitter,

drs. J.H. de Baas

drs. J. Smit